

Subjektivita - chápání / Nepředmětnost

O dějinách subjektivity můžeme pojednávat ve dvojitým smyslu: buď nám jde o to, jak se subjektivita projevovala od nejstarších počátků a k jaké podobě se posléze vyvinula a čeho se „dopracovala“, anebo nám půjde nikoliv o samotnou subjektivitu, nýbrž o to, jak byla objevena, uvědomována, interpretována a jaká pojetí subjektivity byla až dosud vypracována a veřejnosti předložena. Docela zvláštní událostí se pro obojí tuto „historii“ musí stát vynález a uplatnění reflexe, čímž rozumíme především a převážně reflexi pojmovou, prováděnou pojmovými prostředky. Zatímco (až na nějakou tu výjimku, kdy musíme mluvit o prae-reflexi nebo protoreflexi) spadalo až do té chvíle jakési sebe-uvědomění subjektivity nadále do jejího vlastního rámce, vynálezem a uplatněním pojmové reflexe se cosi pronikavě mění: subjektivita se přímo programově štěpí do dvojitý podoby či spíše na dvě velice odlišné sféry, jejichž místo v celkové subjektivitě je hluboce odlišné a jejichž zpětný vliv nejen na subjektivitu, ale vůbec na celý způsob života se od sebe nejen liší, ale stále víc od sebe navzájem vzdaluje (což má pochopitelně mnohem starší kořeny, ale i ty mohly být rozpoznány až díky oné reflexi). Právě z tohoto rozpoznání problematičnosti tzv. objektivity žije tzv. romantická reakce, která proti suché, strohé, chladné pojmovosti zdůrazňuje cit, teplé mezilidské vztahy, zejména ovšem jejich prožitky, někdy vášně, a ovšem vše co s tím souvisí, lidskou velikost, heroický osud atd.atp., také porozumění proti chápání, vciťování a vmýšlení proti zpředměťujícímu modelování a vidění z distance aj. Na tuto romantickou reakci později navázal personalismus a dnes celé ekologické hnutí. Tím se však zároveň stává stále jasnějším jeden z hlavních filosofických úkolů naší doby a nejbližší budoucnosti: tentokrát již bez romantických motivů začít ustavovat nové myšlení a nové myšlenkové prostředky, jimž by už nebylo možno vytýkat redukcionistické zpředměťování, ale které by dokázalo stejně přesně myslit, mínit skutečnosti nepředmětné a nezpředmětnitelné. Bez jistého obezřetného navázání zvláště na německou romantickou filosofii (ovšem nikoliv nutně na její romatické momenty) to asi nepůjde a ani by nemělo smysl se tomu vyhýbat.

(Berlín, 930424-1.)